

Toto je Čína v roce 2024

 zvedavec.news/komentare/2024/08/10194-toto-je-cina-v-roce-2024.htm

16.8.2024 Komentáře Témata: Čína 5163 slov

Bruna Guiguela

Bez ohledu na to, jak moc se snažíme zamlčet zjevné skutečnosti, jsou tu pro všechny: za pětasedmdesát let Čína dosáhla toho, co se žádné jiné zemi nepodařilo za dvě století. Přišla s bezprecedentními řešeními, s úspěchy i neúspěchy. Dnes tato odysea pokračuje, opět s řadou nejistot. Pohled zpět však ukazuje nesmírnou délku ujeté cesty, hloubku nahromaděných transformací a rozsah dosaženého pokroku.

Čínskou lidovou republiku vyhlásil Mao Ce-tung 1. října 1949. Při oslavách tohoto výročí si Číňané dobře uvědomují, čím se jejich země stala. Vědí však také, v jakém stavu byla v roce 1949. Byla zdevastovaná desetiletími občanské války a zahraniční invaze, byla polem ruin. Země byla bezprecedentně chudá, tvořila jen nepatrný zlomek světové ekonomiky, zatímco v roce 1820 to byla třetina. Úpadek dynastie Čching a vpád dravých mocností tuto prosperitu zničily. Se „stoletím ponížení“ čekal Čínu dlouhý sestup do pekel. Země byla okupována, drancována a ruinována. Do roku 1949 byla jen stínem



svého dřívějšího já. Válkou zničená infrastruktura byla v troskách. Zemědělství nebylo schopno uživit obyvatelstvo a trpělo velkým nedostatkem vybavení, hnojiv a osiva.

V roce 1949 byla Čína zemí ohromující chudoby. Čínské obyvatelstvo, složené převážně z chudých rolníků, mělo nejnižší životní úroveň na světě, nižší než bývalá britská Indie a subsaharská Afrika. V této zemi, kde existence visí na vlásku, je průměrná délka života 36 let. Navzdory bohatství tisíce let staré civilizace je 85 % čínské populace negramotné. Tato bída není v žádném případě nevyhnutelná: je výsledkem bezostyšného vykořisťování a projevem polofeudálních společenských vztahů. Naštěstí tato nespravedlivá společnost nebyla stvořena na dlouhou dobu. Rolníci, unavení žitořením v bídě a špíně, nakonec svrhli starý společenský řád tím, že se postavili na stranu Mao Ce-tunga a komunistické strany. Tato rolnická revoluce byla bezprecedentní událostí, která přiklonila čtvrtinu lidstva na stranu socialismu. Osvobozená a Maem sjednocená Čína se vydala na úzkou cestu rozvoje zaostalé země. Nepředstavitelně chudá, izolovaná a bez zdrojů zkoumala neznámé cesty.

O pětasedmdesát let později představuje čínská ekonomika 20 % světového HDP v paritě kupní síly a v roce 2014 předstihla ekonomiku USA. V roce 2023 bude čínský HDP (v paritě kupní síly) činit 142 % HDP Spojených států. Čína vyrábí 50 % světové oceli. Její průmysl je dvakrát větší než průmysl Spojených států a čtyřikrát větší než průmysl Japonska. Je předním světovým vývozcem. Je hlavním obchodním partnerem 130 zemí a v posledních deseti letech se podílela 30 % na celosvětovém růstu. Tento rychlý hospodářský rozvoj výrazně zlepšil materiální životní podmínky čínského lidu. Čínská střední třída, čítající 400 milionů lidí, je nejpočetnější na světě. V roce 2019 se 140 milionů Číňanů vydalo na dovolenou do zahraničí: přerušovaná zdravotní krize tuto chuť cestovat ještě oživí. Průměrná délka života se za Mao zvýšila z 36 na 64 let (v letech 1950-1975) a nyní činí 78,2 roku (ve srovnání se

76,1 roku ve Spojených státech a 67 let v Indii). Kojenecká úmrtnost je 5,2 ‰ ve srovnání s 30 ‰ v Indii a 5,4 ‰ ve Spojených státech. Byla vymýcena negramotnost. Míra školní docházky je 100 % na základních školách a 97 % na středních školách. Na závěr mezinárodního srovnávacího průzkumu vzdělávacích systémů za rok 2018 udělila Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj první místo Čínské lidové republice.

Rozsah pokroku Číny, který potvrdily OSN, Světová banka, Mezinárodní měnový fond a OECD, je ohromující. Podle bývalého hlavního ekonoma Světové banky je vznik obrovské střední třídy v Číně hlavní příčinou snížení globální nerovnosti mezi lety 1988 a 2008: za dvacet let se Číně podařilo vymanit z chudoby 700 milionů lidí.¹ To jsou kolosální úspěchy, které nesnesou srovnání s pokrokem dosaženým v zemích, jako je Indie, která měla srovnatelnou úroveň rozvoje v roce 1950. A co víc, „extrémní chudobu“ (podle mezinárodních standardů) se podařilo vymýtit v roce 2021 po deseti letech úsilí. Téměř 100 milionů lidí konečně získalo „pět jistot“: jídlo, oblečení, bydlení, vzdělání a zdraví. Zmizení chudoby je patrné i ve statistikách příjmů. Přepočteno podle parity kupní síly činí průměrný roční disponibilní příjem na hlavu v Číně 19 340 USD, což je 83 % příjmu ve Francii. Každý rok se zvyšuje přibližně o 5 %. V důsledku rozšířené sociální ochrany má 95 % Číňanů zdravotní pojištění, což je ve srovnání s polovinou světové populace. Komunistická strana, která napravuje důsledky strukturálních reforem z 90. let, klade důraz na snižování nerovnosti a usiluje o „společnou prosperitu“. Průměrná reálná mzda se za dvacet let zčtyřnásobila, zejména díky mobilizaci dělníků, a zahraniční společnosti začaly přesouvat své působiště za levnější pracovní silou.

Rozvojem domácího trhu tlačí Si Ťin-pchingova politika na plošný růst mezd. Čínská společnost byla až do 80. let 20. století společností rolníků, nyní je převážně městská. Vzdělávací systém masivně vychovává vysoce kvalifikované inženýry, lékaře a techniky. Jedním ze základních problémů rozvojových zemí je přístup k

moderním technologiím. Mao Ce-tungova Čína dostávala pomoc od SSSR, dokud nebyla v roce 1960 během čínsko-sovětského rozkolu přerušena. K překonání této obtíže zorganizoval Deng Xiaoping v roce 1979 postupné otevírání čínské ekonomiky zahraničnímu kapitálu: výměnou za zisky vytvořené v Číně předávaly zahraniční společnosti technologie čínským podnikům. Během čtyřiceti let si Číňané osvojili nejmodernější technologie. Dnes tvoří podíl Číny na technologicky vyspělých odvětvích 28 % světového průmyslu a předstihla tak Spojené státy. Je pravda, že Čína má značné lidské zdroje. Do zahraničí vysílá 550 000 studentů a 400 000 jich přijímá. S 80 technologickými parky je země na prvním místě na světě v počtu absolventů vědeckých, technologických a technických oborů a vychovává jich čtyřikrát více než Spojené státy.

Tento technologický průlom čínského gigantu jde ruku v ruce s energetickou transformací. Čína, která podepsala Pařížskou dohodu o klimatu, je největším světovým investorem do obnovitelných zdrojů energie: v roce 2023 její investice tvořily dvě třetiny celosvětových investic. Vlastní 60 % světových solárních panelů a 50 % větrných turbín. Většina světových elektrických autobusů se vyrábí v Číně. Nachází se v ní 50 % světových elektromobilů a vyrábí se jich třikrát více než ve Spojených státech. Čína má největší síť vysokorychlostních železnic na světě (42 000 km) a státní společnost CRRC je světovou jedničkou ve stavbě vysokorychlostních vlaků. Aby odvrátila poušť, podnikla Čína největší zalesňovací akci v dějinách lidstva (35 milionů hektarů). Berouc vážně katastrofální znečištění ovzduší, podařilo se jí tento jev omezit a my nyní můžeme obdivovat modrou oblohu nad Pekingem. Si Ťin-pching se při budování „ekologické civilizace“ neštítí ničeho. Kromě masivních investic do obnovitelných zdrojů energie a boje proti znečištění ovzduší, vody a půdy se Čína díky ambicióznímu jadernému programu stane světovou jedničkou: v listopadu 2023 byl v Šan-tungu uveden do provozu první reaktor čtvrté generace.

Velkolepý rozvoj Čínské lidové republiky je výsledkem pětasedmdesátiletého titánského úsilí. Číňané, kteří přijali originální cestu rozvoje, vynalezli systém, který západní kategorie obecně těžko popisují. Zdaleka se nejedná o „totalitní diktaturu“, ale o lidovou demokracii, jejíž legitimita spočívá výhradně ve zlepšování životních podmínek čínského lidu. Komunistická strana jako vládnoucí orgán země od roku 1949 ví, že sebemenší odchylka od linie kolektivního blahobytu povede k jejímu pádu. Ve srovnání s ideální demokracií, která nikde neexistuje, není tento systém bez nevýhod: neprůhlednost rozhodovacích center, monolitní povaha oficiálních médií, nemožnost diskutovat o zakázaných tématech. Srovnáme-li jej však s existujícími „demokraciemi“, má i své přednosti: starost o společný zájem, nadřazenost dlouhodobé perspektivy, kulturu výsledků, meritokratický výběr vůdců. Čínský politický systém není o nic více prost rozporů než systém západní. Vydrží ještě dlouho? To nikdo neví, ale jeho odolnost vůči změnám v posledních pětasedmdesáti letech hovoří v jeho prospěch. Lidé ze Západu, kteří se domnívají, že demokracie je založena na volebním klání, čínské politice nerozumějí. To je nepochybně způsobeno rozdílností dvou kultur, které nesdílejí stejný symbolický vesmír. Možná je to také proto, že lidé ze Západu jsou slepí vůči realitě jejich systému: nevidí, že v jejich zemi je prezident jmenován bankami, zatímco v Číně banky poslouchají prezidenta.

Komunistická moc zdaleka není despotická, ale zodpovídá se lidu. Proto je obraz obyvatelstva zachváceného strachem, který vytvářejí západní média, zcela mylný. Čínská společnost je plná rozporů a sociální protesty jsou na denním pořádku: „Pro většinu pozorovatelů se Čína redukuje na svůj politický systém, a dokonce na obrovský stín svého prezidenta Si Ťin-pchinga,“ upozorňuje sinolog Jean-Louis Rocca. „Na druhou stranu se zdá, že společnost zmizela. Číňané se obecně redukují na masu jedinců, kteří podléhají propagandě komunistické strany a nejsou schopni si vytvořit vlastní názor. Tento diskurz je dvojnásob problematický. Zaprvé je pohrdavý k těm, kterých se týká, zejména k těm, kteří jsou k systému kritičtí,

aniž by byli kvůli tomu všemu disidenty. Je také pohrdavý vůči dnes již početným dvoukulturním občanům, kteří si jistě uvědomují nedostatky čínské společnosti, ale také krizi demokracie, kterou procházejí evropské společnosti. Druhým problémem je, že tento diskurz nemá žádný vztah k realitě. Čínská společnost zdaleka není amorfni, je nepopíratelně dynamická a projevuje se různými způsoby“.

Mnohostranné protestní hnutí, přerušované „masovými incidenty“, může zatlačit místní úřady, a dokonce i nejvyšší patra stranického státu. „Oblast sociálních konfliktů zahrnuje velmi široké spektrum. Od konce 90. let 20. století neváhají hájit své zájmy zaměstnanci státních podniků procházejících restrukturalizací, vykořisťování migrující pracovníci, majitelé bytů vyvlastnění developery a obyvatelé žijící v blízkosti továren znečišťujících životní prostředí. V nedávné době povstali pracovníci doručovatelských služeb proti svým pracovním a platovým podmínkám a střadatelé okradení realitní krizí proti bankám zruinovaným jejich spekulativními praktikami. Vzpomínáme také na demonstrace v listopadu 2022, kdy tisíce lidí vyšly do ulic, aby požadovaly zrušení tzv. nulové politiky Covid přijaté v rámci boje proti pandemii. Přestože se Komunistická strana Číny již dříve rozhodla zmírnit kontrolní opatření, byly to právě tyto demonstrace, které nakonec Peking přiměly k tomu, aby se vymanil ze zdravotní izolace. Číňané vyjadřují své názory také na sociálních sítích. Navzdory cenzuře se staly skutečným fórem pro výměnu informací a názorů.

Neměla by se komunistická strana při řešení lidových požadavků vrátit ke kořenům své politické zkušenosti a řídit se tím, co Mao nazýval „masovou linií“ (qúnzhòng lùxiàn 群众路线)? Poprvé byla použita v „rudých základnách“ 30. let 20. století a spočívá v tom, že komunistické kádry splynou s lidmi, pochopí jejich starosti, osvojí si znalosti, které jim mohou předat, a formulují řešení jejich potíží. Zakořenění v obyvatelstvu umožňovalo straně předávat jeho požadavky vedení a ovlivňovat rozhodnutí přijímaná na nejvyšších

místech. Zkušenost s koncem „nulového krytí“ ukázala, že vláda rychle respektovala verdikt mas, a Číňané vědí, že její legitimita do značné míry závisí na této schopnosti naslouchat. Jsou si vědomi, že nemohou stranu nahradit, ale vědí také, že je povinna brát jejich požadavky v úvahu. Pokud se svým povinnostem vyhýbá, neriskuje, že ztratí souhlas lidu? V Číně nemůžete změnit vládu, protože role strany je neoddiskutovatelná, ale můžete změnit politiku. V západních zemích naopak můžete změnit vládu, ale nemůžete změnit politiku, protože vládnoucí třída stanoví apriorní hranice jakékoli možné politiky. Proto je liberální demokracie ve skutečnosti oligarchií, nikoliv demokracií, zatímco čínský režim je lidovou demokracií, i když není liberální.

Podle Zhang Weiweie, ředitele Čínského institutu na Fudanské univerzitě, „dominantní západní narativ o čínské politice vychází z extrémně povrchního a zaujatého analytického paradigmatu: tzv. sporu demokracie versus diktatura, kde demokracii a diktaturu jednostranně definuje Západ. Tento narativ definuje systém více stran a všeobecné volební právo praktikované na Západě jako demokratický systém a věří, že pouze přijetím tohoto modelu se Čína může stát normální zemí a být akceptována tzv. mezinárodním společenstvím v čele se Západem. Čínský politický systém je vykreslován jako autoritářský a jako protiklad demokracie. Pokud tuto západní politickou logiku nepřijmete, pak podporujete diktaturu. Pokud se nepřiblížíte západnímu politickému modelu, pak neprovádíte politickou reformu. Toto paradigma je již dlouho ideologickým nástrojem, který Západu umožňuje podněcovat barevné revoluce a svrhávat nezápadní režimy. Protože je však západní politický model problematický, mnoho lidí jej začíná zpochybňovat. V tomto systému demokracie znamená volební kampaň, volební kampaň znamená politický marketing, politický marketing znamená peníze, public relations, strategii, image a herectví. Mnoho lídrů ví, jak tuto hru hrát, ale jen málo z nich ví, jak věci dotáhnout do konce.

Pokud se zdá, že Číňané jsou se svým systémem spokojeni, je to proto, že nevidí velký smysl v jeho změně: „Z pohledu Západu má tato společnost zásadní chybu,“ upozorňuje Jean-Louis Rocca. Z pohledu Západu má tato společnost zásadní nedostatek,“ upozorňuje Jean-Louis Rocca. „Velká část občanů dnes pochybuje o možnosti či smyslu zavedení zastupitelské demokracie v Číně. Tyto pochybnosti však nejsou ideologické; vycházejí z pragmatické analýzy situace. Otázka je jednoduchá: může být demokracie lepší než ČKS? Stojí za to riskovat a postavit se ČKS? Stojí to za to riziko?“. ⁴ Číňané vědí, že vlastní své domy, že mají přístup ke zdravotní péči, že jejich vzdělávací systém je efektivní, že doprava je moderní a levná, že mohou cestovat, jak se jim zlíbí, že mzdy rostou, že práce je ceněna, že pracovní místa nejsou přesouvána do zahraničí, že etnické menšiny jsou respektovány, že Čína je velkou suverénní zemí, že je vedoucí průmyslovou mocností, že buduje infrastrukturu po celém světě, že s nikým neválčí, že její hranice jsou bezpečné, že rozhodně pokračuje v energetické transformaci, že je zaručena bezpečnost na ulicích, že byl vymýcen terorismus, že vedoucí představitelé jsou vybíráni na základě svých kompetencí, že bohatí a mocní nejsou nad zákonem atd. Mohou vyjadřovat a vyjadřují svou nespokojenost. Ale proč by měli chtít měnit systém?

Aniž by prosazovali systémovou změnu, někteří čínští intelektuálové se domnívají, že se země bez politické reformy neobejde. Cchaj Sia, emeritní profesor Ústřední stranické školy, tvrdí, že „demokratická politika“ není v rozporu s Marxem předpovězenou „socialistickou revolucí“, ale spíše jejím naplněním. Proto je jedním z poslání Komunistické strany Číny vést demokraticky inspirovanou reformu, jejímž cílem je dokončit proces emancipace započatý v roce 1949: „Komunistická strana Číny založila novou Čínu násilnou revolucí na troskách autokracie a vedení výstavby nové Číny bylo základním posláním komunistické strany jako vládnoucí strany. Výstavba, kterou nová Čína potřebuje, však není pouze ekonomická a kulturní, ale na mnohem zásadnější úrovni je to výstavba politického společenství, které novou Čínu zařadí do kategorie moderních

demokratických zemí. Podíváme-li se však realitě do tváře a vezmeme-li vážně poučení z historie od doby, kdy se strana ujala tohoto poslání jako vládnoucí strana, musíme přiznat, že ani dnes není toto poslání zcela splněno.“⁵

Nikdo neví, co přinese zítřek, ale takováto debata o názorech ukazuje, že politická situace v Číně není vytesána do kamene. V očích mnoha intelektuálů je demokratická změna žádoucí, pokud ovšem neotřese systémem, který se osvědčil. Pro zajištění budoucnosti země je zásadní jít čínskou cestou k modernitě, která je vzdálená upadajícímu západnímu modelu. Politická moc v Číně od starověku odvozovala svou legitimitu od delegování svrchovanosti udělené nebesy. Jako neosobní princip, který řídí pohyb věcí, přisuzuje odpovědnost za královskou, později císařskou moc těm, kteří se prokáží být jí hodni. Důsledkem tohoto nebeského pověření je však možnost změny zmocněnce. Pokud se držitel pozemské moci ukáže jako nehodný svého úřadu, mohou mu nebesa mandát odebrat. Pak jej svěří novému panovníkovi, který následně založí novou dynastii. Pro Mencia, konfuciánského filozofa ze 4. století př. n. l., je zdrojem legitimacy lid a tato legitimita se shoduje právě s mandátem od Nebes: když lid vkládá svou důvěru do nového panovníka a předává mu klíče od císařské moci, vyjadřuje tím výslovné přání Nebes, aby mu mandát udělila: „Nebesa vidí, jak můj lid vidí, Nebesa slyší, jak můj lid slyší“.

Proto Mencius předpokládá logický důsledek prvenství přiznaného souhlasu lidu: panovník je jako loď nesená vlnami, a pokud se chová nehodně, je legitimní, aby ho lid svrhl. „Politická legitimita není nic jiného než mandát z nebes pro politický řád. Pokud se mandát nebes ztratí, následuje revoluce. Moc postrádající legitimitu se může udržet pouze násilím. Velké násilí však nepřispívá k vytvoření efektivní společnosti a neefektivní společnost nevyhnutelně vede k politickému kolapsu,“ komentuje Čao Tching-jang, profesor Filosofického ústavu Čínské akademie společenských věd.⁶ Ve světle této filosofické tradice můžeme poměřovat civilizační propast

mezi Čínou a Spojenými státy: pro americký protestantismus je individuální úspěch znamením božího vyvolení, pro čínský konfucianismus je kolektivní blahobyť nebeským přikázáním. Na opačném konci spektra než západní individualismus stojí čínská společnost, která je holistická a v níž vlastní zájem musí ustoupit společnému dobru. Konfuciánská tradice vnímá jednotlivce jako součást celku definovaného sítí vztahů, které ho zahrnují a přesahují. Pro čínské myšlení není bytí podstatou, ale vztahem. „Individuální racionalita je racionalitou soupeření, zatímco vztahová racionalita je racionalitou soužití,“ píše Zhao Tingyang. „Pokud platí, že koexistence předchází existenci, pak má vztahová racionalita také přednost před individuální racionalitou“.

To nepochybně vysvětluje, proč Číňané přijímají jednotné politické vedení pod záštitou strany. Aby mohla politická moc naplnit mandát lidu a prosazovat společné dobro, musí mít k dispozici prostředky k naplnění svých ambicí. V Číně nejsou centralismus a disciplína břemenem, od něhož je třeba se osvobodit, ale podmínkami efektivity, jejichž jediným posuzovatelem je lid. Na rozdíl od liberálních oligarchií, které dávají přednost povrchní agitaci, dává lidová demokracie čínského typu přednost hloubkové činnosti a dlouhodobému rozvoji země. To je v čínské politice konstantní po celé věky. S „reformou a otevřením se“ zahájenou v roce 1978 vstoupila Čína do éry „socialistické modernizace“. Komunistická strana vstoupila do nové etapy své historické cesty a dala si za úkol pokračovat v budování socialismu rozvojem výrobních sil. Jak uvedl ústřední výbor ve své rezoluci přijaté 11. listopadu 2021, cílem této nové politiky bylo „vymanit lid z chudoby a co nejrychleji ho obohatit a zároveň vytvořit dynamičtější institucionální rámec pro velkou národní obnovu“. Právě tato politika je dnes prováděna, i když s některými úpravami, které, jak ukázala zkušenost, jsou nezbytné, v souladu se zásadou, kterou potvrdil Mao Ce-tung a zopakoval Si Ťin-pching, o „přednosti praxe“.

Díky hospodářským reformám a otevření se obchodu si Čína ve skutečnosti vytvořila skutečný „systém socialistického tržního hospodářství“. V „primární fázi socialismu vytvořila hospodářský systém založený na veřejném vlastnictví a současném rozvoji různých forem vlastnictví“. Za cenu tisíců obtíží vybudovali čínští komunisté smíšenou ekonomiku řízenou silným státem, jejímž hlavním cílem je růst. Vzhledem ke kolosálním potřebám země byl růst zpočátku kvantitativní a prudce rostoucí HDP vynesl čínskou ekonomiku do nebývalých výšin. Od nástupu Si Ťin-pchinga k moci však vláda klade větší důraz na kvalitu života a sdílenou prosperitu. Růst HDP je sice stále výrazně vyšší než v bohatých zemích, ale zpomaluje, což znamená začátek nového cyklu. Při reformách v 80. a 90. letech 20. století byla rozvojová politika založena na modernizaci veřejných podniků, budování silného soukromého sektoru a transferu technologií z vyspělejších zemí. Dnes se snaží stát se lídrem v oblasti inovativních technologií, kde Čína konečně získala strategickou samostatnost.

Budou hospodářské výsledky stačit k zajištění politického konsensu? Podle Cao Jinqinga, profesora sociologie na Šanghajske univerzitě, je rozhodujícím faktorem schopnost vládnoucí elity prokázat ctnost: „Pokud ti, kdo mají moc ve straně, nejsou schopni odolat pokušení získat výkonem moci materiální výhody, nebo pokud se tito držitelé moci poté, co se materiální zájmy stanou nejdůležitější, snaží tyto zájmy zprivatizovat, odmítají prapor komunistické strany a socialismu a pracují pouze pro sebe, aniž by bránili lid, pak je to zrada mandátu nebes. Pokud korupce zůstane bez kontroly, nejvíce tím utrpí sama vládnoucí strana. Pouze pokud bude moc vykonávána ve veřejném zájmu, získá si srdce lidí. V opačném případě se můžeme spoléhat pouze na pokračující hospodářský růst a stále se zvyšující počet pracovních míst, aby se politická moc udržela. Spoléhat se pouze na materiální faktory je však nedostatečný přístup, a pokud dojde na této frontě k výrazným neúspěchům, může se situace stát velmi nebezpečnou. Proto není boj proti korupci prázdným heslem. Každý, ať už zastává jakoukoli pozici, musí být tvrdě potrestán za jakékoli

porušení stranické disciplíny nebo státních zákonů. Byl vám dán nebeský mandát a vy nemůžete jednat pouze ve svém vlastním zájmu, ale musíte bránit lid.“⁷.

S nástupem „nové éry socialismu“ prošla Čína ve srovnání s maoistickým obdobím jasnou změnou směru. Nenechte se však mýlit: budování socialismu je stále na pořadu dne a ekonomické otevření v žádném případě neznamená změnu systému. Ti, kdo považují reformu za opuštění socialismu, zaměňují účel za prostředky. Považující své touhy za realitu, upřednostnili prvky rozchodu a ignorovali prvky kontinuity. Spatřil by dnešní socialismus světlo světa bez pokroků minulosti? To vysvětluje Jiang Shigong, profesor práva na univerzitě Tsinghua: „Xi Jinping jasně řekl, že třicet let, které předcházely reformě a otevření, a třicet let, které následovaly, nelze považovat za vzájemně si odporující. V prvním období reformem a otevíráním se našlo několik lidí, kteří chtěli Mao Ce-tunga zcela zavrhnout, ale Deng Siao-pching se proti těmto návrhům rezolutně postavil a jasně poukázal na to, že nebýt soudruha Mao Ce-tunga, náš čínský lid by ještě mnohem déle tápal ve tmě. A právě pod Deng Xiaopingovým vedením dospělo stranické centrum k objektivnímu zhodnocení Mao Zedongova přínosu a selhání. Stejně tak bez Deng Xiaopingových reformem, otevření a moderní přestavby by Čína nebyla schopna tak rychlého vzestupu a takového historického skoku: S Mao Zedongem se Čína postavila na nohy (zhànqǐlái 站起来), s Deng Xiaopingem zbohatla (fù qǐlái 富起来) a se Xi Jinpingem se stala silnou (qiáng qǐlái 强起来).“⁸

Mao Ce-tungovou originalitou – a možná i excesem – byla jeho snaha urychlit rozvoj výrobních sil akcentováním transformace společenských vztahů. K upevnění socialistické cesty je podle něj nutné pokračovat v třídním boji uvnitř země. Tento revoluční voluntarismus položil základy industrializace, přispěl k rozšíření vzdělání, osvobodil ženy od patriarchy a vymýtil epidemie. Za Maovy vlády se průměrná délka života v Číně zvýšila z 36 na 64 let. V letech 1949-1976 měla Čína vyšší tempo růstu než mnohé

rozvojové země. Tento nepopiratelný rozmach však byl dvakrát zastaven: krizí „velkého skoku vpřed“, která byla příčinou posledního hladomoru v Číně (1959-1961), a otřesy kulturní revoluce v její nejpodvratnější fázi (1966-1967). Během této chaotické epizody, kdy se zdálo, že Čína balancuje na pokraji zhroucení, Mao a Rudé gardy mobilizovali masy proti straně, aby jí zabránili „obnovit kapitalismus“. Tato revoluce v revoluci však brzy dosáhla svých mezí. Ideologický výtrysk fanatické mládeže vedl k nesmyslnému násilí. Tato agitace, která běžela naprázdno, vyvolala chaos, který volal po její negaci, a Mao Ce-tung ji sám ukončil.

Kulturní revoluce byla hrdinským pokusem o založení rovnostářské společnosti. Mezi nejchudšími zanechala příjemné vzpomínky, ale intelektuály a kádry traumatizovala. Ačkoli je postava Mao Ce-tunga stále chována v téměř náboženské úctě, Číňané si nepřejí znovu prožívat toto pohnuté období svých dějin. Touží po tom, aby se mohli živit svou prací v klidném prostředí a užívat si komfortu, který jejich starší rodiče nikdy nezažili. V rezoluci přijaté v roce 1981 se komunistická strana tvrdě postavila proti tomuto experimentu a označila ho za „levicový skluz“. Postupně přistoupila k reformám, které šly proti proudu kulturní revoluce. Svým způsobem marxistický „socialismus s čínskými rysy“ definovaný v roce 1997 vychází z myšlenky, že rozvoj výrobních sil je nezbytnou podmínkou transformace společenských vztahů, a nikoli naopak. Jak píše Jean-Claude Delaunay, „revoluce byla zakladateli marxismu pojímána jako ovoce, které je třeba utrhnout, až dozraje, což se s největší pravděpodobností stane, protože sad byl poskytnut“. Pro čínské komunisty je však revoluce spíše „plodem sadu, který je třeba nejprve kultivovat, pak nechat vyrůst a podle toho ho prořezat“.⁹ Je zřejmé, že socialismus není pauperismus. A aby bylo možné zahájit přeměnu společenských vztahů, musí být nejprve zajištěna určitá úroveň rozvoje výrobních sil.

Mao Ce-tung osvobodil a sjednotil zemi, zrušil patriarchát, provedl agrární reformu, zahájil industrializaci, dal Číně jaderný deštník, získal mezinárodní uznání, porazil negramotnost a dal Číňanům čtyřicet let života navíc. Tyto úspěchy v Číně málokdo zpochybňuje. Číňané vědí, odkud pocházejí, a rozkol mezi maoismem a postmaoismem nevnímají stejně jako západní komentátoři. Mao Ce-tungovi nástupci změnili směr, přičemž zachovali to podstatné, zohlednili změny v mezinárodním životě a využili výhod globalizace. Přeměnili zemi realizací „čtyř modernizací“, jejichž program definoval Čou En-laj, Maův nejbližší spolupracovník, již v roce 1964. S jasnozřivým pohledem na minulost a s důvěrou v budoucnost se nikdy nevzdali kormidla, které jim Velký kormidelník odkázal. Zrychleným tempem modernizovali ekonomiku, překonali masovou chudobu a zvýšili vědeckotechnickou úroveň země způsobem, který si asi žádný Číňan nedokázal představit.

Historická zkušenost Čínské lidové republiky je jedinečná: je to úspěch strategie, jak se dostat z zaostalosti v nebývalém měřítku pod vedením komunistické strany, která dlouhodobě mobilizovala obyvatelstvo. Problémy jsou sice stále obrovské: obyvatelstvo stárne, hrozí majetková krize a zadluženost místních orgánů zatěžuje jejich schopnost zasahovat. Paradoxy země jsou ohromující: ódy na socialismus se střídají se ságou miliardářů a přetrvávající nerovnosti jsou v příkrém rozporu s oficiálním diskurzem o „sdílené prosperitě“. Současná Čína je plná rozporů, má své slabiny a slabosti, ale hodlá jít stále kupředu. Hodlá rozvíjet svůj domácí trh, podporovat ekologický přechod a stát se „mocnou a prosperující socialistickou zemí“. Přiznejme si to: Čína uzavírá závorku nadvlády Západu a usiluje o znovuzískání svého právoplatného místa.

Západ požaduje, aby se Čína podílela na globalizaci obchodu, a nařiká nad podílem na trhu, který její společnosti chytají za pačesy. Množí se protichůdné příkazy, které jí vyčítají, že dělá příliš mnoho a

málo, že je zoufale chudá a skandálně bohatá, že je rozhodně příliš liberální, i když není příliš dirigistická. Žádají po něm, aby zachránil globální růst – což Peking učinil po finanční krizi z roku 2008, způsobené hrabivostí amerických bank -, ale aby nebyl příliš chamtivý, pokud jde o suroviny. Chtěli by, aby se dále rozvíjel, ale nevzdával se nástrojů svého rozvoje, jako je měnová suverenita a veřejný sektor. Postoj Západu někdy hraničí s komičností. Když Čína po výjimečném tempu růstu mírně klesá na 5,2 % (2023), slyšíme, jak jsou experti v evropské zemi, která zaostává o 0,7 %, vybíraví a předpovídají katastrofu. Na Západě rádi říkáme, že Čína zůstává chudou zemí se stovkami milionů špatně placených pracovníků. Skutečnost v Číně se však mění rychleji než představy západních expertů, protože boje průmyslových dělníků – v zemi, kde se sociální konflikty řeší vyjednáváním – vedly k podstatnému zvýšení mezd, a to do té míry, že to znepokojuje zahraniční investory.

Když cestujete do Číny, nevidíte rozvojovou, ale rozvinutou zemi. Modernost a spolehlivost jejích dopravních systémů jsou impozantní. Metra jsou zcela nová, čistá, funkční a bezpečná. Nejsou zde žádní bezdomovci, kapsáři, sprejeri, nedopalky cigaret ani papírky na zemi. Cestující v klidu čekají, až na ně přijde řada, pokud je vlak přeplněný, a ve špičce jezdí vlaky každých 30 sekund. Nádraží a letiště navzdory své gigantické velikosti šlapou jako hodinky. Zpoždění jsou vzácná, automaty na jízdenky jsou automatizované a značení je bezchybné. Čína je zemí bez slumů, kde chudoba nadobro zmizela. Je příznačné, že když Číňané chválí Si Ťin-pchingovu politiku, uvádějí jak boj proti korupci – který je nesmírně populární -, tak boj proti chudobě. V čínských vesnicích vidíme veřejně vystavené tabulky, které ukazují časový harmonogram programů na odstranění chudoby. Každý ví, na čem je, a to usnadňuje hodnocení výsledků všem na očích. Ve skutečnosti je tato tabulka vystavena naproti budově místního výboru komunistické strany, což ukazuje, jak velký je o ni zájem. V očích Číňanů je společenská podpora potřebná k mobilizaci všech součástí blahodárného kruhu, jehož účinnost je zřejmá.

Pokud dnes v myslích Západu zakořenila nějaká představa, pak je to ta, že Čína je policejní stát, kde je svévole moci doprovázena rozsáhlým dohledem. Číňané, žijící v neustálém strachu z represí, prý bez mrknutí oka trpí tyranii založenou na teroru, který vzbuzuje. Má však tato představa nějaký vztah ke skutečnosti? Když chtěl úřad pekingského metra zavést systém rozpoznávání obličejů, renomovaný právník Lao Dongyan tento projekt veřejně odsoudil. Její obžaloba, široce rozšířená na sociálních sítích, byla tvrdá: „Lidé, kteří kontrolují naše data, nejsou Bůh. Mají své vlastní touhy a slabosti. Navíc nevíme, jak naše osobní údaje použijí a jak s nimi chtějí manipulovat. Bez soukromí není svoboda“. Pekingský právník Lu Liangbao dodal: „Lidé se cítí bezpečně, jen když se o ně stará stát. Ale ti, kteří jsou u moci, jsou ještě maniakálnější a chtějí mít všechno pod kontrolou. To je uklidňuje. Kamery by udělaly lépe, kdyby sledovaly státní úředníky a manažery, jak nakládají s veřejnými penězi, než aby monitorovaly běžné občany“. Případy tohoto druhu se množí. Dne 19. listopadu 2019 přenesl deník People's Daily tuto kontroverzi s titulkem „Rozpoznávání obličeje vyvolává celonárodní debatu“. Do dnešního dne pekingské metro stále ještě rozpoznávání obličejů nezavedlo.¹⁰ V říjnu 2023 jsem si to mohl ověřit přímo na místě.

Mezi předsudky o Číně zaujímá čestné místo také představa, že ortodoxie je velkou zátěží pro intelektuální život. Přitom stačí projít nespočet internetových zdrojů, abyste našli důkaz opaku. Debata se vede již od 80. let 20. století. Liberálové tvoří v zemi velmi vlivný proud. Jsou nadšenými zastánci ekonomických reforem, chtějí, aby se rozšířil trh, otevřel finanční kapitál a pokračovala internacionalizace, která, jak doufají, nakonec přinese systémové změny. Ti nejodvážnější neváhají volat po institucionálních změnách, které by Čínu přiblížily západním zemím. Na rozdíl od liberálů nacionalisté trvají na specifických rysech Číny a jsou ostražitými strážci národní suverenity a integrity. Během opakujících se krizí vyvolaných přítomností cizích námořních vzdušných sil na prahu Číny byli prvními, kdo prosazoval pevnost. Tváří v tvář imperialismu

musí Čína definitivně opustit svůj nízký profil a připravit se na nevyhnutelnou konfrontaci. Neokonfucianští intelektuálové zase prosazují návrat k tradičním hodnotám a potvrzení kulturní identity Číny. Vyzývají Čínu, aby se vrátila ke svým nejstarším tradicím, a získala tak zpět své sebevědomí. Někteří jdou tak daleko, že obhajují zavedení „občanského náboženství“, které má posílit soudržnost společnosti, jež byla narušena individualismem a konzumním způsobem života.

A konečně, nová levice se objevila v 90. letech 20. století v intelektuálním klimatu poznamenaném odporem vůči triumfujícímu liberalismu. Podle převládajícího diskurzu znamenalo vítězství Západu ve studené válce, že kapitalismus zvítězil a že pro lidstvo neexistují žádné jiné možnosti. Pro mnohé Číňany byla tato urážka o to nesnesitelnější, že reformy hrozily obětováním socialistického dědictví na oltář rozvoje za každou cenu. Nebyl „socialismus čínského typu“ podivně podobný kapitalismu? Zdálo se, že ohrožuje stranu, zkorumpovanou novými možnostmi soukromého obohacování. Měl být čínský lid ponechán svému osudu, zatímco nové elity se budou dělit o výhody reforem? Přeorientování strategie rozvoje ve prospěch dělnické třídy od roku 2002 vše změnilo. Boje dělníků vynesly zaměstnancům výrazné zvýšení mezd a nová práva. Znamená politická linie Si Ťin-pchinga nový zlom? Nelítostný boj proti korupci ukázal, že mocní mohou čelit hněvu zákona. Vymýcení extrémní chudoby, všeobecná sociální ochrana a omezení velkých soukromých skupin ilustrují odhodlání vůdců dosáhnout „sdílené prosperity“.

Taková je Čína, na hony vzdálená tomu, co si představujeme na Západě. Číňané, kteří pokračují ve své odysee, nehodlají nahradit svůj systém západním. Od roku 1949 platí, že komunistická strana je řídicím orgánem společnosti a určuje politický směr. Tato strana připouští vnitřní diskusi, ale nechce mít vnější konkurenty. To je politováníhodné, ale rozhodnutí je na Číňanech. Toto jednotné vedení dává celému systému soudržnost. Je hodnoceno podle svých

výsledků v souladu s konfuciánsky inspirovanou etikou, podle níž jsou vedoucí představitelé povinni sloužit, a nikoli sloužit sami sobě. Pro Číňany je společnost na prvním místě. Rodina má přednost před jednotlivci, klan před rodinou, společnost před klany. Každý člověk je závislý na druhém. Společnost je souborem strukturální podřízenosti k obrazu přírody, kde je Země podřízena Nebi. Účast na kolektivním úsilí není omezením, ale uspokojením. Ve školách každé pondělí ředitel školy pozvedne barvy a pronese sborový projev k žákům seřazeným v uniformách pod dohledem učitelů. Óda na „socialismus nové doby“ se vznáší na čerstvém ranním vzduchu před úhledně seřazenými školáky. Moralizující fráze jako „buďte civilizovaní, učenliví a pilní“ zdobí velkými písmeny školní hřiště. Tento napůl vlastenecký, napůl výchovný rituál zahajuje dlouhý pracovní den, během něhož se všichni budou snažit odvést co nejlepší výkon.

[AINSI VA LA CHINE EN 2024](#) vyšel na Facebooku 13.8.2024.
Překlad v ceně 2596 Kč Zvědavec.

Poznámka editora

Tak nevím, nevládli komunisté nakonec lépe než naše současná politická garnitura?

Známka 1.0 (hodnotilo 26)

Oznámujte kvalitu článku jako ve škole
(1-výborný, 5-hrozný)

1 2 3 4 5

Diskuze

[2 příspěvků](#)

([2 nové](#))

[odeslat jako odkaz](#)

[odeslat text článku](#)

[vytisknout](#)

[uložit jako PDF](#)

[« Generace Erasmus : Vykořisťování...](#)

Káva pro Zvědavce

18

Být v obraze něco stojí.

Připojte se k ostatním a staňte se také sponzorem Zvědavce, stačí částka v hodnotě jedné kávy měsíčně.

Za měsíc srpen přispělo 42 čtenářů částkou 6 150 korun, což je 18 % měsíčních nákladů provozu Zvědavce.

Bankovní spojení: 2000368066/2010

IBAN: CZ4720100000002000368066

Ze Slovenska 2000368066/8330

IBAN: SK5883300000002000368066

BIC/SWIFT: FIOBCZPPXXX



Bitcoin:

bc1q40mwpus89teua4ruhxrtal6v45lc3ye5a9ttud



[Další možnosti platby >](#)



Ve zkratce

[Ukrajinci zajali u Kurska 100 ruských vojáků. Zmocnili se i jejich základny](#)16.08.24 07:56 Rusko 0

[„Šíří lži a nahrává Rusům“ Černochová se obula do senátora, který ji obvinil z gigantické korupce](#)15.08.24 07:00 Česká republika 1

Německo oficiálně obvinilo ukrajince ze sabotáže plynovodů NordStream15.08.24 04:55 Německo 2

Část lékařů chce vypovědět smlouvy s pojišťovnami a brát od pacientů hotovost14.08.24 20:21 Česká republika 2

Spojené státy výrazně urychlily vydávání občanství, aby si Harrisová na poslední chvíli zajistila dostatek voličů14.08.24 19:52 USA 0

Anarchie v Británii. Za nepokoji je nezvládnutá asimilace i politika dvojího metru14.08.24 19:40 Británie 0

Pro elektroauta speciální pruh14.08.24 17:26 Německo 4

ČT hledá „hoststvo“ do sexuálně výchovného pořadu. Shání se po dětech, které prochází tranzicí14.08.24 17:09 Česká republika 0

Tranzit ruského plynu byl zastaven, měřicí stanice v Sudži rozstrílena AFU14.08.24 14:25 Rusko 9

Celá Ukrajina na jedné fotografii13.08.24 21:20 Ukrajina 2

Kvůli digitalizaci zvažují pracovníci stavebních úřadů stávku nebo výpovědi 13.08.24 12:31 Česká republika 1

Bylo uveden počet lidí, který opustil ruský region13.08.24 06:06 Rusko 1

„Obří konflikt zájmů. Vyšetřit.“ Síkelův průšvih s plynovody nekončí13.08.24 05:52 Česká republika 0

Wall Street Journal: Spojené státy nabídly Madurovi a jeho stoupencům amnestii výměnou za to, že se vzdají moci13.08.24 05:39 Venezuela 0

Milé české svině 13.08.24 04:47 Česká republika 0

Před soud v Británii půjdou kvůli násilnostem stovky lidí. Mohou dostat až deset let12.08.24 12:23 Británie 0

Černochová chystá policejní stát - vstup do soukromých objektů, zabavování řidičských průkazů aj. 12.08.24 11:39 Česká republika 3

Na úřadě práce se neukázali šest let, přesto pobírají dávky 12.08.24 10:43 Německo 1

Útok na Kursk jsme plánovali dlouho, tvrdí Ukrajinci. Gerasimov varování ignoroval 12.08.24 05:20 Rusko 4

Kurská oblast oznámila příchod dodatečných vojenských sil 11.08.24 19:19 Rusko 4

Z diskuze

dnes 8:01 **R.E.:** ...na špinavou práci pro raábiho Loewa, kterému namísto šému strkají do té díry v hlavě ruličku dolarů tištěných v...

dnes 7:49 **R.E.:** FED a ty korporace jsou jedno tělo, jeden jediný organismus, obě součásti navzájem se doplňující mají jediného majitele,...

dnes 7:28 **Lubosmat:** Nieкто označuje to, čo charakterizuje politické a mocenské usporiadanie Číny za čistý fašizmus. Treba si uvedomiť, že Veľká...

dnes 7:27 **R.E.:** Wokismus a LGBTQ+ agenda je jen umělotina, afektovanost a odvádění pozornosti od podstatných a důležitých věcí, je to doplnění...

dnes 6:34 **J_Pitralon:** Debilizace dětí probíhá už od mateřské školky. Celé školství je indoktrinace a šaškárna pod vedením chazariátu. Existují...

Nálepky / Témata v posledních třech měsících

Právo Evropská unie Kanada Izrael Zdraví Česká republika Terorismus Finance, peníze Střední východ Sionismus Média, manipulace, lží Evropa Společnost Současné události Historie USA Analýza Ekonomika BRICS Wikileaks Čína Palestina NATO Cenzura

[Rusko](#) [Francie](#) [Banksteři](#) [Globální ekonomika](#) [Propaganda](#) [Očkování](#)
[Ukrajina](#) [Saúdská Arábie](#) [Třetí světová válka](#) [Rusko-americký konflikt](#)
[Vojenství](#) [Británie](#) [Deep State](#) [Trump](#) [Covid teror](#)

Odkazy

[Nepodvoleni \(agregátor vlasteneckých zpráv\)](#)

[Michal a Petr](#)

[Vidlákovy kydy](#)

[Nikola Bornová](#)

[InfoVojna](#)

[Slobodný vysielateľ](#)

[Svobodný vysílač](#)

[Sdružení mikrobiologů, imunologů a statistiků](#)

Nepolitické


[Benny Hill](#)

[Kompletní seznam útulků pro zvířata](#)

Zvědavec na Telegramu

[zvedavec news](#)

Měnové kurzy

 USD 22,99 Kč









 Euro 25,23 Kč

 Libra 29,56 Kč

 Kanadský dolar 16,75 Kč

 Australský dolar 15,20 Kč

 Švýcarský frank 26,35 Kč

 100 japonských jenů	15,43 Kč
 Čínský juan	3,21 Kč
 Polský zloty	5,89 Kč
 100 maď. forintů	6,38 Kč
 Ukrajinská hřivna	0,56 Kč
 100 rublů	25,86 Kč
 1 unce (31,1g) zlata	56 503,36 Kč
 1 unce stříbra	652,68 Kč
 Bitcoin	1 330 423,86 Kč

Poslední aktualizace: 15.8.2024 21:00 SEČ

Tuto stránku navštívilo **1 139**